

Canon van de Riekerpolder:

Jan Strijbos (1891-1983) en de blauwe reigers

Al vrijwel bij de start van de vereniging "De Oeverlanden Blijven!" was ons het feit bekend dat we niet de eerste natuurbeschermers dan wel onderzoekers in deze omgeving waren.

Een van onze illustere voorgangers is Jan P. Strijbos die in de jaren 1928 tot 1935 de blauwe reigers bestudeerde in de kolonie in het overbos aan de Sloterweg, de uiterste noordrand van de Riekerpolder. Dit bosje behoorde bij boerderij Zomerlust van J.P. Rijnierse, die net in de Sloterpolder ligt. Jan Strijbos raakt bij zijn speurtocht naar reigerkolonies in contact met boer Rijnierse en krijgt toestemming om uitgebreid onderzoek te verrichten.

Op 12 november 2008, zo'n 80 jaar nadat deze gebeurtenissen een aanvang namen, hebben Henk Smit en ondergetekende een gesprek met dochter Hilde van de Stelt-Strijbos. Al jarenlang lid van de vereniging en woonachtig in Amsterdam.

Zij kwam die middag vanaf de parkeerplaats tegenover het Mercure-hotel naar het NME-centrum gelopen, met een zware rugzak vol boeken en documentatie. Onder andere de originele fotoboeken, waar veel foto's uit verdwenen bleken. Ook de film die in die jaren is gemaakt, is helaas onvindbaar. Volgens Hilde een gevolg van een ietwat slordig karakter van haar vader, die gemakkelijk materiaal zelf hergebruikte, of anderen uitleende, waardoor het niet meer op de goede plek zat. Men moet wel bedenken dat Jan Strijbos van dit werk moest leven, uitgerekend in de economisch moeilijke jaren dertig, en zodoende al zijn fotowerk en publicaties ten volle benutte! Dat blijkt ook uit een brief van Strijbos aan boer Rijnierse van 24 april 1930, waarin hij verzoekt om geen eventuele concurrenten tot de kolonie toe te laten. De opdracht luidt dus: vind de Blauwe reigerfilm van Jan Strijbos!

In 1935 publiceert Jan Strijbos het boek getiteld "De Blauwe Reiger", gezien uit de schuilhut. Met een voorwoord van Jac.P.Thijssen, die het belang van deze studie onderstreept, met het pleidooi deze prachtige vogel onder de bescherming van de wet te plaatsen.

Ruim 6 jaar van onderzoek zijn er in deze studie gaan zitten, tussen 1928 en 1935 heeft Jan Strijbos, vaak samen met W.J.H. Stam en éénmaal met Paul Op

de Coul, honderden uren per seizoen doorgebracht in zijn schuilhut op hoge poten, in de kruin van de Essen waar de nesten gelegen waren. Elk seizoen diende de schuilhut ook nog eens zo'n 50 centimeter opgevijzeld te worden om gelijke tred te houden met de groei van de bomen.

Voordat hij aan dit systematische reigeronderzoek begon, had Strijbos al in zijn jonge jaren in Kennemerland achter de reigers aan gezeten. De karakteristieke vogels van het Hollandse landschap, en wel zo hiermee verbonden dat je verbaasd bent een blauwe reiger ergens in het buitenland te zien, intrigeerden door de geringe kennis die erover aanwezig was.

Met deze vogels werd op achteloze wijze omgegaan want de soort kwam niet voor op de lijst van beschermde vogels bij de totstandkoming van de Vogelwet 1911. Om de noodzaak van bescherming te kunnen onderbouwen was vooreerst kennis over hun levenswijze nodig. Die kennis wordt in dit boek uitgebreid geleverd!

Uiteindelijk lukt het pas in de jaren zestig, de bescherming van de Vogelwet te verkrijgen. Op dat moment stond de blauwe reiger er belabberd voor door strenge winters, vervolg en biotoop vernietiging. De invloed van dit boek is daarbij, denk ik, groot geweest. Na lezing kijk je met andere ogen naar die stille vissers aan de slootkant.

Vijf seizoenen bestudeerde JAN P. STRIJBOS vanuit zijn hoge schuilhut het intieme leven van den Blauwen Reiger.

Nog nimmer was een vogelman zoo vertrouwelijker met een der meest typische figuren van ons vogelrijke waterland.

Naast de zestig unieke opnamen beschrijft de auteur zijn spannende avonturen op de broedplaatsen van den blauwen reiger en diens uitgebreide familie van aalscholvers, woudaapjes, roerdompen en lepelaars.

Een boek, zoals Dr. Jac. P. Thijssen in zijn voorwoord zegt, waarin wij in woord en beeld nader worden gebracht tot het leven van deze bewonderenswaardige Nederlandsche vogels.

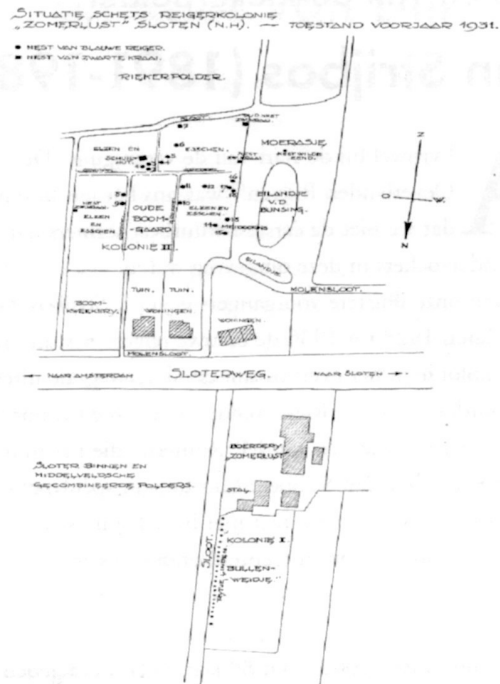
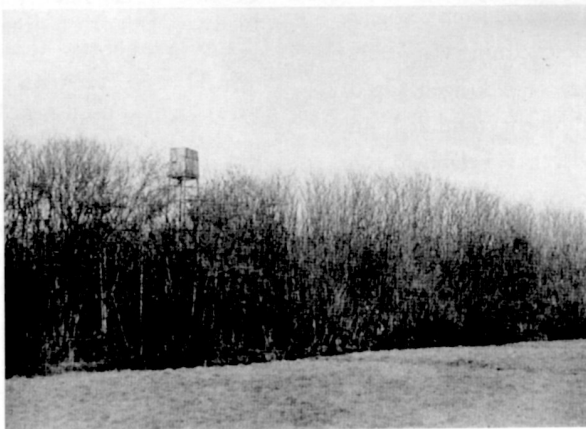
Prijs ing. f 3.90; geb. f 4.90

Het is helemaal niet zo vanzelfsprekend dat ze onze omgeving zo aangenaam stofferen met hun aanwezigheid. Tegenwoordig mag de blauwe reiger zich in Amsterdam ook wel in een zekere populariteit verheugen, getuige een aardige film die gemaakt is onder de titel Schoffies, die ze onder andere eer aandoen door doodgemoedereerd in de Febo op het Stadionplein rond te banjeren. Wellicht dat nieuw onderzoek ter plaatse van de nesten laat zien dat de jongen nu ook wel eens een kippenpootje uit de frituur voorgezet krijgen! In de stadsrand van Amsterdam is de blauwe reiger nog altijd een algemene verschijning.

Ondanks het geweld van de uitrollende stad, waar Stribos in zijn jeugd rondom Haarlem ook mee geconfronteerd wordt, toen op een nog achtelozere wijze dan nu omgegaan werd met natuur- en cultuurwaarden, is het overbos gespaard gebleven. Het hoort niet meer bij Zomerlust en is inmiddels aan de zuid- en oostzijde begrensd door bebouwing. Maar elk jaar worden er nog wel enkele jonge reigers geboren. Minder dan voorheen, toen Stribos wel 47 paren reigers telde in 1928. Meer reigers broeden tegenwoordig verder naar het zuiden, over de Nieuwe Meer aan de Koenenkade, daar is een kleine kolonie, ook in hoog opgaande essen.

Aan de westzijde van het overbos ligt het Siegerpark, de erfenis van J.G.W.Sieger, directeur van de Amsterdamse Chinine Fabriek (ACF), die aan de Schinkel stond. Een park dat in de jaren dertig is aangelegd met tal van exotische struiken en bomen, studiemateriaal in de speurtocht naar medicijnen. In het boek van Stribos wordt over dit park niet gerept, waarschijnlijk was het toen nog erg pril of nog in aanleg.

Andere informatie over de toenmalige omgeving is tamelijk summier, verspreid vind je wel brokstukjes.

Veelal wordt per moterfiets (Harley Davidson, type JD1200) vanuit Haarlem via Halfweg over de Osdorperweg gereden en in het dorp Sloten linksaf de Dorpsstraat in en vervolgens de Sloterweg richting Amsterdam. Hij heeft de weg zo vaak gereden dat hij elke kuil kent! Vanuit zijn hoge positie kan hij de Riekerpolder overzien richting Schiphol met de windzak aan de mast. Precies om 6 uur 's ochtends hoort hij het zware geronk van de Fokker-machine en ziet de vlucht naar Indië als een wondervogel de lucht ingaan en snel uit het zicht verdwijnen. Naar de andere zijde ziet hij het indrukwekkende silhouet van Amsterdam, het nieuwe stadion met de hoge Marathontoren, het Plan West, met de lange huizenrij en de kerktoren aan de Admiraal de Ruyterweg. Wat afschuwelijk lelijk is toch de Ringdijk, die het stadsbeeld afsluit, aan alle kanten.

“En vlak bij, de reigers, waarmee je je zo vertrouwd wist, de kleine bosduiven, die voortdurend door de takken scharrelden, de leutige spreeuwen rondom de hut, de koolmezen, de zingende zanglijsters en merels. En dan te weten dat dit alles nog mogelijk is onder de rook van een grote en nog steeds snel groeiende wereldstad.” (blz.124)

Hij hoort de weidevogels roepen, Kievit en tureluur, passend bij het grasland van de polders.

Op 3 mei 1931 hoort hij de eerste gierzwaluwen van dat seizoen overvliegen, het bosje herbergt diverse broedparen spotvogel, grote bonte specht, kraai en

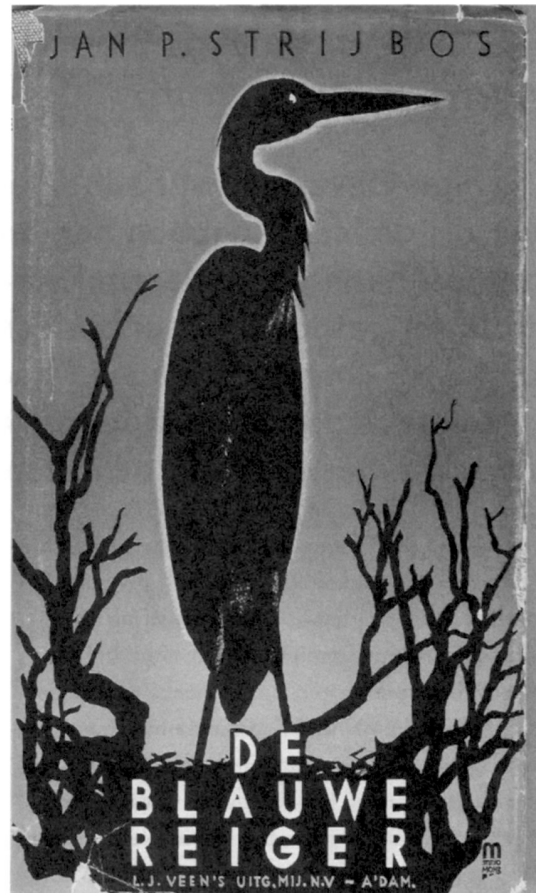
ekster. Hij hoort watersnippen en wulpen overvliegen, hij hoort een kneu zingen en ziet een bunzing op de grond scharrelen.

De Sloterweg herbergt nog steeds leuke restanten van die oude tijd, boerderij Zomerlust staat er nog met fraaie windwijzer. Helaas nu met lelijke nieuwbouw op het erf. Veel vogelsoorten die Strijbos noemt zijn met wat geluk nog steeds te zien of te horen, maar ook wel wat nieuwe soorten. De halsbandparkiet, de turkse tortel, de nijlgans, enzovoort.

Maar de stad rolt zich nog immer uit, en het vereist veel energie om dat wat waardevol is, in natuurhistorisch of cultuurhistorisch opzicht te behouden. Met onze beperkte middelen doen we ons best, en daarbij behoort dit waardevolle boek over de blauwe reiger op deze plek in de Riekerpolder, onder de aandacht van de huidige bewoners gebracht te worden.

Amsterdam, 1 februari 2009

Nico Jansen

Boerderij Zomerlust is nog steeds langs de Sloterweg tegenover het Siegerpark en het Reigersbos te vinden, compleet met traditionele tuin.

foto: Hans Bootsma